

etməkdədir Bu inkişaf təkcə siyasi arenada deyil, dövlətlərarası münasibətlərin bütün sahələrində davam etməkdədir. Hər iki ölkənin xalqı həmişə bu qardaşlıq əlaqələrinin möhkəmlənməsinə çalışıb və prosesə mühüm töhfələr verib. Ona görə də Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində həm siyasi birlik, həm də xalq birliyi mövcuddur və bu iki tərkib hissəsi bir-birini tamamlayır.

İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Abdullayev M., Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın rolu artır: [Elektron resurs]. Fevral 18, 2020. URL: <https://www.yeniazərbaycan.com/Siyaset/e52264az.html>
2. Adıgözəlov K., Cənubi Qafqazda Azərbaycanın geosiyasi liderliyinin növbəti təsdiqi: [Elektron resurs]. Noyabr 4, 2022. URL: <https://525.az/news/205052-cenubi-qafqazda-azerbaycanin-geosiyasi-liderliyinin-novbeti-tesdiqi>
3. Adıgözəlov K., Cənubi Qafqaz: yeni geosiyasi konfigurasiya və Azərbaycanın liderliyi: [Elektron resurs]. Mart 13, 2021. URL: https://yeniazərbaycan.com/SonXeber/e80457_az.html
4. Aslanlı A.M., Strateji əməkdaşlığın global əsəri: TANAP: [Elektron resurs]. Yanvar 30, 2013. URL: <http://www.qafsam.org/page/411/az>
5. Məmmədşadə Ü., Qafqazda liderlik qərinəsi: Heydər Əliyev siyasətinin davamçısı İlham Əliyev. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunur, “Zərdabi Nəşr” MMC, Bak, 2023. 350 s.

УДК 369.3

*Анна Шандар, Максим Вова
(Київ, Україна)*

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ВИПЛАТ ДОПОМОГИ ПО БЕЗРОБІТТЮ В УКРАЇНІ

Мета дослідження полягає в аналізі динаміки виплат по безробіттю в Україні за останні роки та виявленні ключових тенденцій. Воєнні дії стали причиною демографічних змін, що врешті зменшило чисельність осіб, що отримують допомогу по безробіттю. Суттєві зміни відбулися і в законодавстві: торкнулися терміну виплати допомоги та мінімального і максимального її розміру.

Ключові слова: державне соціальне страхування, безробіття, національна безпека, соціальні ризики, соціальна політика, допомога по безробіттю.

The purpose of the study is to analyze the dynamics of unemployment benefits in Ukraine in recent years and identify key trends. The hostilities caused demographic changes that eventually reduced the number of people receiving unemployment benefits. Significant changes also took place in the legislation: they affected the term of payment of assistance and its minimum and maximum amount.

Key words: state social insurance, unemployment, national security, social risks, social policy, unemployment benefits.

Актуальність теми державного соціального страхування на випадок безробіття (далі – ДССВБ) в контексті національної безпеки країни обумовлена важливістю забезпечення стабільності та соціальної згуртованості суспільства, зменшення соціальних ризиків, особливо в умовах економічних змін та політичної нестабільності. Така система включає не тільки фінансову підтримку, але й комплексну допомогу у пошуку роботи, професійному навчанні, підвищенні кваліфікації та реадaptaції на ринку праці. Це створює умови для зменшення тривалості безробіття та підвищує шанси людини знайти підходящу роботу. Ефективна система страхування забезпечує підтримку осіб, які втратили роботу, зменшуючи соціальну напруженість та сприяючи швидкому поверненню їх на ринок праці. Важливість

соціального страхування на випадок безробіття також полягає в зменшенні фінансового навантаження на державу, оскільки воно допомагає уникнути необхідності значних соціальних виплат та інших видів допомоги. Крім того, це сприяє збереженню соціального миру та стабільності в країні, оскільки забезпечує базовий дохід для людей у період пошуку нової роботи.

Проблематикою соціального страхування на випадок безробіття займаються вітчизняні науковці: Бурка А.В. [3], Денисенко К.В., Кириченко Н.Р., Свириденко Н.М. [4], Мокрицької Н.П. [6] та ін.

Зважаючи на вище зазначене, метою дослідження є аналіз динаміки допомоги по безробіттю за останні роки та виявлення тенденцій.

Зауважимо, що ДССВБ визначається законом як «система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення на випадок безробіття з незалежних від застрахованих осіб обставин та надання соціальних послуг за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття» [7]. Згідно законодавства право на отримання допомоги по безробіттю мають застраховані особи. Допомога по безробіттю є одним із видів соціального забезпечення.

Аналіз чисельності осіб, які отримали допомогу по безробіттю, характеризується певною динамікою (табл. 1). У 2021 р. порівняно із 2020 чисельність отримувачів допомоги по всій Україні зросла на 2499 осіб, що становило 3%. Починаючи із 2022 р. спостерігається низхідна тенденція: порівняно із 2021 р. число отримувачів допомоги скоротилося на 207,3 тис. осіб. Порівняльний аналіз 2023 та 2022 рр. показав ще більший стрибок зниження – 447,6 тис. осіб, що становить 39,3% відносно 2022 р.

Таблиця 1. Чисельність осіб, які отримували допомогу по безробіттю у розрізі регіонів у період січень–жовтень 2020 по 2023 р., осіб

Область	Чисельність осіб, які отримували допомогу по безробіттю, осіб				Зміна 2023/2022 р., %
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	
Україна	942 313	944 812	737 496	289 856	39,3
Вінницька	51 252	51 071	41 098	15 021	36,5
Волинська	26 828	27 566	20 194	9 552	47,3
Дніпропетровська	76 964	73 031	64 889	26 990	41,6
Донецька	37 657	39 544	22 414	9 861	44,0
Житомирська	36 635	36 549	30 537	13 872	45,4
Закарпатська	17 862	17 762	14 862	6 003	40,4
Запорізька	46 099	43 711	33 677	8 867	26,3
Івано-Франківська	30 020	30 355	21 858	10 718	49,0
Київська	40 000	39 456	36 340	18 303	50,4
Кіровоградська	33 583	36 015	27 106	9 750	36,0
Луганська	17 224	18 136	8 901	1 533	17,2
Львівська	53 307	59 151	34 727	15 898	45,8
Миколаївська	32 491	33 392	28 916	10 546	36,5
Одеська	37 830	37 888	31 770	11 644	36,7
Полтавська	52 377	51 634	43 138	16 117	37,4
Рівненська	32 318	31 961	25 657	11 894	46,4
Сумська	38 254	34 444	31 504	11 946	37,9
Тернопільська	24 972	25 617	19 001	6 596	34,7
Харківська	64 527	64 130	45 808	19 700	43,0

Херсонська	25 198	26 742	14 047	1 808	12,9
Хмельницька	34 404	33 597	27 796	9 966	35,9
Черкаська	43 291	44 112	35 105	12 938	36,9
Чернівецька	16 627	16 909	12 870	5 121	39,8
Чернігівська	30 120	29 245	25 270	10 054	39,8
м. Київ	42473	42794	40 011	15 158	37,9

Джерело: побудовано на основі даних [1]

На рис. 1 представлена візуалізація чисельності осіб, які отримували допомогу по безробіттю у розрізі регіонів у 2023. Найбільша кількість отримувачів допомоги була зафіксована у Дніпропетровській та Харківській областях, у той час як найменша кількість була зафіксована у Луганській та Херсонській областях. Відзначені зміни перш за все обумовлено активними міграційними процесами, пов'язані із військовими діями в сусідніх областях.

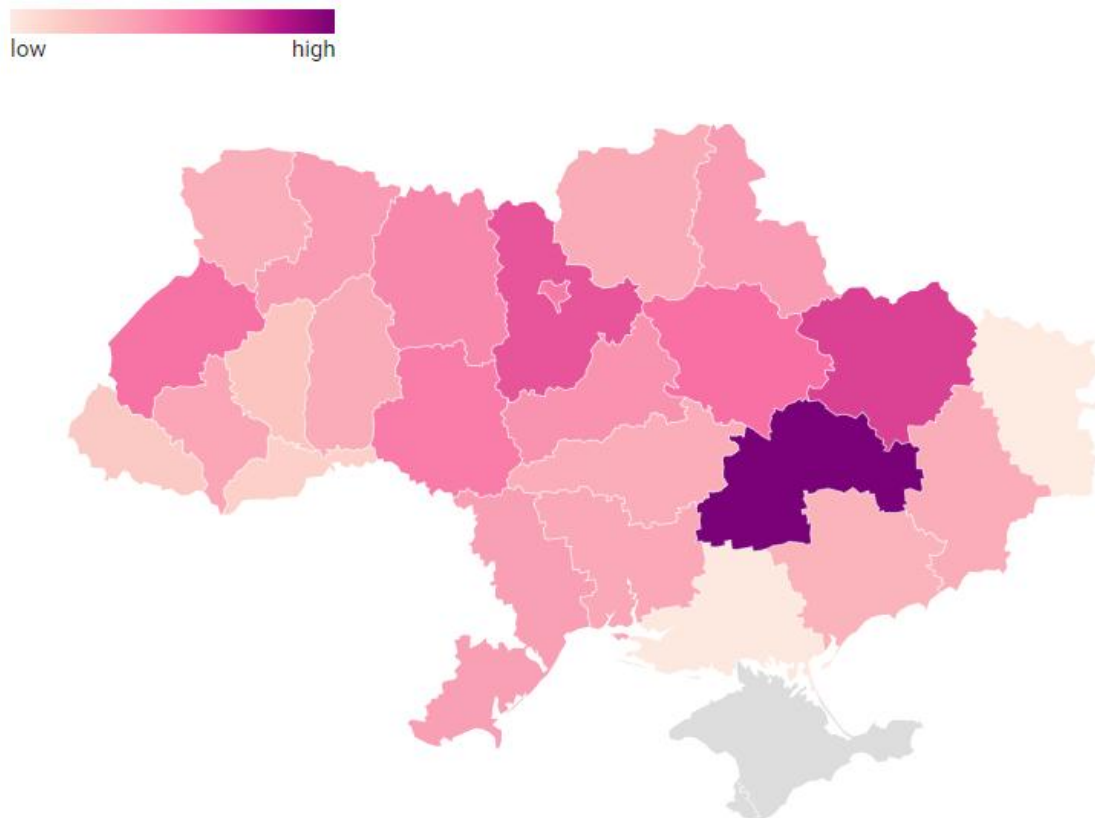

Рис. 1. Чисельність осіб, які отримували допомогу по безробіттю у розрізі регіонів у період січень-жовтень 2023 р., осіб

Джерело: побудовано на основі даних [1]

Зазначену динаміку також можемо пояснити відповідними змінами, що відбулися в законодавчо-нормативних документах [7] на період дії воєнного стану. Серед них слід відмітити такі:

- період виплати допомоги по безробіттю становить 90 календарних днів, а для осіб передпенсійного віку – не більше 360 днів;
- максимальний розмір допомоги дорівнює розміру мінімальної заробітної плати станом на 1 січня календарного року, що у 2023 р становить 6700 грн.;
- мінімальний розмір допомоги для застрахованих осіб становить 1800 грн., для незастрахованих, або тих, що мають страховий стаж менше 6 місяців – 1000 грн.

Зауважимо негативну динаміку кількості населення країни. Згідно даних статистики з початку повномасштабного вторгнення емігрувало за кордон близько 5,6-6,7 млн. осіб. Переважною більшістю біженців є жінки віком 35–49 років (18%) та діти [5]. За даними Державної прикордонної служби міграційне сальдо станом на травень 2023 р. становило 2,69 млн. осіб [2].

Таким чином можемо констатувати суттєві зміни у чисельності отримувачів допомоги по безробіттю та розмірах виплат в Україні за останні роки. Загалом система ДССВБ має значний вплив на економічну ситуацію в країні. У періоди економічних коливань або криз, вона діє як стабілізатор, зменшуючи ризик зниження споживчого попиту та запобігаючи глибшій економічній рецесії. Забезпечуючи фінансову підтримку безробітним, система соціального страхування дозволяє підтримувати рівень життя та споживання, що є критично важливим для економічної стабільності та стійкості суспільства.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична та статистична інформація. Державний цент зайнятості : вебсайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/68>
2. Біженці з України: хто вони, скільки їх та як їх повернути? Фінальний звіт. Центр економічної стратегії : вебсайт. URL: <https://ces.org.ua/refugees-from-ukraine-ukr-final-report/>
3. Бурка А.В. Допомога по частковому безробіттю: порівняльно-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2023. Т.2. №2. С. 128–133. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.19>
4. Денисенко К.В., Кириченко Н.Р., Свириденко Н.М. Допомога по безробіттю: сутність, мета та деякі проблемні аспекти правового регулювання. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2019. №2(7). С. 23–31. URL: <https://sjlaw.academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/text-pdf2019-2-7/Denysenko%20K.,%20Kyrychenko%20N.,%20Svyrydenko%20N..pdf>
5. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну – дослідження Громадянської мережі ОПОРА : вебсайт. URL: <http://surl.li/nsfwh>
6. Мокрицька Н. П. Процедура реалізації права на участь у громадських роботах в системі соціального страхування на випадок безробіття. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право*. 2023. Т.1. Вип. 76. С. 243-249. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281707/275927>
7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 №1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>